

Kayserinin Kabesi

– Mustafa IŞIK · 16 Mayıs 2021

Ramazan Bayramı'nın bitmesiyle Kurban'ın aklımıza düştüğü; Pandemi'den dolayı haccın belirsizliğini sürdürdüğü şu günlerde, Kâbe yine gündemimizin orta yerine düştü. Kâbe, yeryüzünde, Allah adına yapılmış ilk ev'dir. "Allah'ın Evi" anlamında "Beytullah" denir. Daha özel adıyla Kâbe'dir. Adem (a.s.)a gönderme yapılsa da, bina olarak kuruluşu İbrahim (a.s.) ve oğlu İsmail'e dayanır. Ev olmanın ötesinde bir evdir. Yeryüzünde bir tanedir. Bunu somut olarak görmek istiyorsanız, çağın teknolojisiyle elde edilen imkanlarla, isterseniz 7X24 Mescid-i Haram görüntüsünü izleyiniz.

Kayseri'ye gelince, Cam-i Kebir ya da öz Türkçe adıyla Ulu Cami, Kâbe gibidir. Kayseri'de, burayı gavurlardan alarak İslam topraklarına katan Danişmend/ bilgin adamlar tarafından yaptırılmış ilk camidir. Onlar buraya kollarını sallayarak gelmediler. Geldikten sonra Cengiz'in torunları gibi vurup-kırıp gitmediler. Allah Resulünün yolunu izlediler: "Vardığı yere bir cami yaptırmak" Kur'an'da, Fetih Suresi'nden sonra Hucurât Suresi'nin gelmesi öyle yorumlanır. Fetih adından anlaşılıyor da Hucurât da eğitim/ öğretim suresi demektir. "Fetih'den sonra "Eğitim" geliyorsa o yer fethedilmiş demektir. Osmanlı da Avrupa'da aynı yolu izlemiştir.

Ulu Cami, şehrin göbeğindedir. Bilmem kaç merdivenle inilir. Sanırsınız ki, şimdiki inşaatlardaki gibi, yer oyulmuş da içine cami koyulmuş. Ne gezer. Yapıldığında, toprak düzeyi neyse, seviyesi odur. Ama o gündün bugüne, şehir kodu yüksele yüksele, çukurda kalmıştır. Kâbe'de öyle. Mekke'ye ne zaman yağmur yağsa, bir yeri sel basacak olsa, ilk basacağı yer Kâbe'dir. Nitekim tarihte bunun örnekleri yaşanmıştır.

Kayseri Kalesi, savunma amaçlı bir sığınaktır. Şimdi kalıntıları olan surlar bu savunma çemberinin dış halkasıdır. Kayseri'nin Osmanlı'ya karışması, çok geçtir. Osmanlı öncesinde Kale, bütün yönleriyle "sığınak" olmaya devam etmektedir. Zü'l-Kadiroğulları (kıymetli/değerli) Beyliği ile Karamaoğulları Beyliği arasında sık sık el değiştirir. İşte bu el değiştirmelerin birinde Kale duvarına bir kitabe işlenir. Kale'ye bitişik savunma surlarını tamir ettiren Karamanoğulları valisi Şeyh Çelebi, tamir kitabesini yazdırırken, siyasi rakipleri olan Zü'l-kadiroğulları için, "Kayseri'yi istila ve Kâbe'yi tahrip eder gibi harap ettiler" cümlesini kullanır. Üstelik Zü'l-kadiroğulları için "Sapık Türkler=Etrakü'd-Dallûn" sıfatını eklerler. Hâlbuki bizim bildiğimiz Karamanoğulları "Türkçeyi resmi dil yapacak kadar" Türk'tür. Demek ki siyasi rakipleri daha da Türkmüş.

Bu kitabe nerede mi? Kale'nin Kazancılar Çarşısı'na bakan yüzünde; insan yüzündeki şark çıbanı gibi, gelip geçen insan selini izlemektedir.

Her cami gibi Cam-i Kebir'de, canlı bir organizma gibi, yüzyıllar boyunca kendini yenilemiştir. Ama ilk yapıldığında, Roma mimarisinden alınan mermer sütunlar ve bitki motifli sütun başlıkları, Kâbe'nin şubesine, fil ayakları paralelinde dikilmiştir. Olduğu kadar... Kiliseyi andıran motiflerse şimdi toprak altında kalan Medrese'ye... Çünkü okuyan neyin ne olduğunu bilir. Atalarımız bu denli bilinçlidir. Bu yenilemelerden biri de mermer mihrapla ilgilidir. Daha önce, cıncıklarla süslü mihrabı 1955 yılında yenilenmiştir. Yani benimle yaşıttır. Üstündeki dinamik Kufi Besmele de Gülük Cami çini mihrabından

kopya edilmiştir.

Camiler, Kâbe'nin şubesidir. Ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşların her yerde şubeleri olduğu gibi. Dünyanın neresinde olursa olsun, yönleri Kâbe'ye dönüktür. Yeryüzündeki İlk Mabet'e dönük Ulu Cami de Kayseri'de Cam-i Kebir'dir. Bir zamanlar adı "İki Kapılı" olan bir Cami vardı. 70'li yıllarda yeniden yapıldı ve yaptırana binaen "Bürüngüz" adını aldı. Üç kapılı oldu ama Cami Kebir 4 kapılıdır. Hatta sağ tarafta, merdivenlerle inilen ama kullanılmayan kapıyı da sayarsak 5 kapılı olur. Hele Kütüphane'ye açılan kapının kapatıldığını da sayarsak, 6 kapılı olur. Kapının çokluğu neye delildir?

Karamanoğulları'nın siyasi rakipleri olan Zü'lkadıroğulları için, "Kayseri'yi istila ve Kâbe'yi tahrip eder gibi, harap ettiler" demelerinden cesaret alarak yazının başlığını atıyorum.

Dijital teknolojiyle Mescid-i Haram'ı, TV veya internetten izleyebilmek bir nimettir. Hacc veya umre nedeniyle Hicaz'a gitmek de en güzeli... Ancak Kayseri'de olmanıza rağmen canınız Kâbe isterse, hemen Ulu Cami'ye gidin. Bunu hissedeceksiniz.

Muhtemel bir Kadir Gecesi'nin sabahında benim bu duyguları hissettiğim gibi.